

3.6.2019

Nurmijärven kunta
Pihala Anita
PL 37
01901 NURMIJÄRVI

Keski-Uudenmaan maakuntamuseon lausunto Nurmijärven Kirkonkylän osayleiskaavaluonnoksesta

HEL 2019-004466 T 10 03 01

Nurmijärven kunta on pyytänyt lausuntoa Kirkonkylän osayleiskaavaluonnoksesta. Osayleiskaava laaditaan ohjaamaan Kirkonkylän kehittämistä ja se ohjaa alueen asemakaavojen laatimista. Kirkonkylä on Nurmijärven kunnan päätaajama ja sen hallinnollinen keskus. Väkiluvultaan se on kunnan toiseksi suurin taajama Klaukkalan jälkeen. Osayleiskaava laaditaan Kirkonkylän ja sen taajaman ympärille levittäytyville alueille. Kirkonkylää ympäröivät alueet ovat maaseutumaisia. Kirkonkylä on vanha, jo keskiajalta tunnettu kylä, joka on rakentunut kirkon ja kirkonmäen ympärille. Nurmijärven kirkonmäki on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009).

Maakuntamuseo on lausunut aiemmin (29.6.2016) osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Kulttuuriympäristöjen vaalimisen näkökulmasta on olennaista, että kaavatyön yhteydessä on tarkistettu koko kunnan rakennusperintöselvityksen (2010) kirkonkylän kohteet uudelleen inventoimalla ja arvottamalla ne (Arkkitehtitoimisto LPV Oy 2017). Koko kuntaa koskeva rakennusperintöselvitys laadittiin yleiskaavan edellyttämällä tarkkuudella ja Kirkonkylän keskusta-alueen rakennusperintöselvitys on laadittu asemakaavatarkkuudella. Molemmat selvitykset on tehty sekä kohteiden että alueiden tasolla. Koko kunnan selvityksessä on mukana 1960-luku ja keskusta-alueen selvityksessä on lisäksi mukana 1970-luvun rakennuskanta.

Rakennusperintöselvityksessä kohteet arvoitettiin kahteen luokkaan, joista 1. luokkaan kuuluvat arvokkaimmat ja 2. luokkaan samoja arvoja omaavat, mutta hieman vähäisemmässä määrin. Molempiin luokkiin kuuluvat kohteet pyritään säilyttämään. Lisäksi kaava-alueella on kaksi rakennussuojelulain nojalla suojeltua rakennusta: Mäntylän talo ja Männistön muurin mökki, jotka on merkitty sr-7-merkinnällä. Kaavakartalle rakennusperintöselvityksessä arvoitetut kohteet on merkitty sr-6 -

3.6.2019

merkinnällä ja kohteen numerolla. Määräyksen mukaan kohteet ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia, joiden suojelutarve selvitetään asemakaavoituksen yhteydessä. Lähtökohtaisesti kohteita ei tule purkaa, joten siinä mielessä suojelumääräykseen liitetty teksti ”Lisätietoja: Rakennuksen tai sen osan purkaminen edellyttää purkamisluvan hakemista.” on turha ja tulee poistaa. Kaavakartalla sr-3-merkinnällä merkityt kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennusperintökohteet eivät tule osayleiskaavan mukaan asemakaavoitettaviksi. Kohteet on merkitty suojeltaviksi.

Kaavatyön yhteydessä on laadittu Kirkonkylän osayleiskaavan maisemaselvitys (2018). Maisemallisesti Kirkonkylä on entistä merenpohjaa, joka on otettu maatalouden käyttöön satoja vuosia sitten. Pysyvää asutusta on ollut 1400-luvulta lähtien. Kirkonkylän nykyinen kulttuurimaisema on historiallisesti kerrostunut ja sitä hallitsevat eri-ikäiset rakennukset. Suurin viljelysmaisemaa muuttanut tapahtuma 1900-luvulla on ollut Nurmijärven kuivattaminen, jolla matala järvi muutettiin viljelysmaaksi. Kyläryhmien välinen alue on rakentunut vähitellen yhtenäiseksi alueeksi Kirkonkylän vanhan keskusraitin Aleksis Kiven tien ympäristössä. Myöhemmin 1900-luvulla taajaman rakennettu ympäristö on levittäytynyt itään Väinölän ja Toreenin suuntaan. Kaupunkimaisen taajamarakenteen ympärillä levittäytyy haja-asutusluonteinen maaseutu peltoineen. Kirkonkylän vanhin osa liittyy tiiviisti mäellä sijaitsevan kirkon ympäristöön. Vanhin kylärakenne on sijoittunut nauhamaisesti nykyisen Aleksis Kiven tien varteen, ja siitä on vielä pieni osa jäljellä. Palvelut ja hallinnollinen keskus sijoittuvat taajaman uudempien pääteiden tuntumaan. Keskusta on yhdyskuntarakenteeltaan melko väljä ja rakennuskannaltaan matalaa.

Maisemallisesti arvokkaat alueet on esitetty kaavakartalla ma-merkinnällä. Kirkonkylän osayleiskaava-alueella sijaitsevat viljelysmaiseman maisemakokonaisuudet ovat perinteisiä uusmaalaisia kulttuurimaisemia. Tällaisiin paikallisesti merkittäviin maisema-alueisiin kuuluvat Kyläjoen laakso, Luhtajokilaakso ja Uusikylän maisema (yleiskaava liite 18). Ne ovat yhtenäisiä avoimia peltomaisemia, jotka ovat olleet viljelyskäytössä satoja vuosia. Koko Nurmijärven kannalta arvokkaaksi maisema-alueeksi on nostettu Nurmijärven-Pukkilan maisema. Tämä kuivatun Nurmijärven paikalle sijoittuva viljelymaisema on merkittävä alue sekä historiallisesti että nykyiseltä sijainniltaan Kirkonkylän taajaman viereisenä kulttuurimaisemana. Lisäksi osayleiskaavassa on esitetty sk-merkinnällä kulttuuriympäristön kannalta arvokkaat alueen osat. Merkinnät ovat erikseen RKY-kohteelle Nurmijärven kirkonmäki (sk-8) ja Nurmijärven merkittävät kulttuuriympäristöt (sk-9): Mäkelä ja livari sekä Kyläjoen laakso, Pukkilan kyläryhmä ja Ojakkalan tila. Lisäksi sk-10 -mer-

3.6.2019

kintä tarkoittaa Kirkonkylän paikallisesti merkittäviä kulttuuriympäristöjä Puontilanmäki, Puontilanmäen pientalot ja Mahlamäen kerrostalot.

Rakennusperintöselvityksen osana tarkastettiin Nurmijärven vanhat tiet. Osayleiskaava-alueella kulkeva, maakunnallisesti arvokas Tuusula-Vihti maantie olisi hyvä merkitä kaavaan.

Toinen maakuntamuseo esittämä huomio liittyy osayleiskaavan ja tulevan asemakaavoituksen suhteeseen. Kaavaluonnoksesta ei käy ilmi, miten Kirkonkylän olevat ominaispiirteet ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset ympäristöineen otetaan huomioon laajemmin tulevaisuudessa ja etenkin Kirkonkylän täydennysrakentamisessa. Ilmeisesti työ jätetään asemakaavojen varaan. Tuolloin ympäristö saattaa pirstaloitua, kun asemakaavoja laaditaan pienille osa-alueille tai jopa tonteittain. Myös rakennusten suojelu ratkaistaan vasta asemakaavassa.

Maakuntamuseolla ei ole osayleiskaavaluonnoksesta muuta huomautettavaa.

Lisätiedot

Johanna Björkman, tutkija, puhelin: +358 9 310 36473
johanna.bjorkman(a)hel.fi

Kulttuuriympäristötiimi, kulttuuriympäristöpäällikkö

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö